

SLOVENSKI VESTNIK

Celovec • četrtek • 21. september 2000 šte. 38 (3084) • letnik 55 • cena 10 šil. • 0,73 evra

Zasedal je sosvet pri Urdu zveznega kanclerja

V ponedeljek je na Dunaju spet zasedal sosvet za slovensko narodno skupnost pri Urdu zveznega kanclerja. Med točke dnevnega reda je spadalo tudi sklepanje o predlogu za razdelitev finančnih podpor za tekoče leto. Finančna podpora za letošnje leto znaša 16 milijonov šilingov. Na podlagi predloga, ki sta ga uskladili obe osrednji organizaciji, je prišlo do (skoraj) soglasnega sprejetja predloga. Le v dveh točkah sta predstavnika svobodnjaške stranke glasovala proti.

Nadalje je sosvet obravnaval državno poročilo o položaju avstrijskih narodnih manjšin, ki ga mora vsaka država, podpisnica Okvirne konvencije za zaščito narodnih manjšin, posredovati Svetu Evrope. Člani sosveta iz vrst koroških Slovencev so naredili nekaj korektur in najavili, da bodo te pripombe v pisni obliki posredovali vladi, ki bo te pripombe, po zagotovitvi dr. Achleitnerjeve, vključila v poročilo.

Sosvet je obravnaval tudi vprašanja, o katerih trenutno tečejo razgovori z deželno vlado in poudaril dejstvo, da je za vsa odprta vprašanja pristojna na podlagi člena 7 ADP tudi zvezna vlada in urgiral sodelovanje zvezne vlade pri razreševanju vseh teh vprašanj.

Sosvet bo v kratkem obravnaval tudi listino evropskih regionalnih in manjšinskih jezikov, ki jo bo Avstrija ratificirala do konca leta.

Ker so trije člani NSKS odstopili kot člani sosveta, je NSKS imenoval tri nove in sicer: Bernarda Sadovnika, dr. Pavla Apovnika in dr. Re-

ginalda Vospernika. Za podpredsednika sosveta je bil na seji sosveta soglasno izvoljen Bernard Sadovnik.

Seja sosveta je potekala po menju »starih« članov sosveta v zelo konstruktivnem vzdušju in zato so z zadovoljstvom vzeli na znanje imenovanje novih članov sosveta iz vrst NSKS.

V Libužah je Mohorjeva organizirala literarno delavnico, kjer je sedem avtorjev pisalo na temo »September 2000«; zanimivost pa so bili tudi obvezni stari pisalni stroji (Str. 5)

Zveza
slovenskih
izseljencev

vabi na
**redni
občni zbor**

v nedeljo,

1. oktobra 2000,
ob 14. uri

v Pliberku v kulturnem domu

Po občnem zboru bo ponovitev radiške odrske uprizoritve vračanja izseljenih družin ob sodelovanju moškega pevskega zbora »Foltey Hartman« SPD »Edinost« iz Pliberka

Prisrčno vabljeni!

PREBLISK

■ Vlada je sklenila. Študirati bo odslej (bistveno) dražje. Pet tisoč šilingov na semester za študenta, to je deset tisoč na leto. Kdor ima več otrok, ki študirajo ali to še bodo, naj multiplira. S tem imamo seveda dokaz več, da postaja izobrazba vedno bolj privilegij tistih, ki imajo kaj pod palcem. »Navadna« avstrijska družina s povprečnimi avstrijskimi dohodki in ob povprečnih avstrijskih življenjskih stroških si izobrazbe svojim otrokom skoraj ne bo mogla več privoščiti.

Ob strukturi vladnih članov se temu niti ne čudim. Kar precej milijonarjev je med njimi, ki očitno nimajo pojma, koliko v resnici pet tisoč

šilingov pomeni. Sita vrana lačne seveda ne razume. Kakšno razburjenje je bilo nekoč zaradi soproge kanclerja Vranitzkega, ki je brezposelnim svetovala, naj gredo delat na igrišče za golf! Primerjali so jo

Študij le za premožne

z Marijo Antoinetto, ki je rekla o lačnih množicah: če nimajo kruha, pa naj jedo pogačo!

Tokrat to ni le neumen izrek razvajene gospe, temveč je ukrep, ki zadene v mozeg. Soziale Treffsicherheit se temu reče – in ta predikat drži kot le malokateri. Zadene natančno tiste, ki so socialno že sedaj zapostavljeni, ker imajo pač otroke.

S. W.

15. VESTNIKOV IZLET

OD PETKA, 6., DO NEDELJE, 8. OKTOBRA 2000

POREČ – hotel »PLAVI« v Zeleni laguni

Vse naše bralce in prijatelje v hotelu »Plavi« in na izletih po Istri čaka »doživetje v modrem«. Cena izleta in podrobnejše informacije so objavljene na strani 4.

Za zabavo in ples bo igral Trio Korenika iz Šmihela pri Pliberku

Prijave: 0463/514300-40 (Milka Kokot) ali 0463/514300-14 (Urška Brumnik)

AVSTRIJA

Nov varčevalni paket

Pod geslom socialne pravičnosti je avstrijska vlada sklenila nove varčevalne ukrepe. Kot prvo je

odpravila avtomatično zavarovanje zakonske(ga) partnerja/partnerice, če nimata otrok. Nov je tudi davek na nezgodno pokojnino. Vlada je najavila večji poudarek pri iskanju služb za telesno prizadete.

Brezposelni, ki so prekinili delovno razmerje po svoji želji ali pa sporazumno, bodo morali na brezpokojnino čakati odslej štiri tedne. Treba bo prispevati tudi pri dodatnem socialnem zavarovanju.

Največ prahu pa je dvignil sklep o samoprispevku študentov na univerzah: po 5.000 šilingov na semester naj bi vsak študent (oziroma njegovi/njeni starši) plačal za to, da sme v Avstriji študirati. Visokošolska zveza je ostro protestirala in napoveduje demonstracije, posebno še, ker je vlada pred časom to možnost izključila.

Vlada si od teh ukrepov pričakuje 5,7 milijarde več v blagajni države; 7,7 milijarde naj bi bilo finančnega pritoka, odtoka (dodatnih izdatkov) pa 2 milijardi, predvsem za podporo pri nabavi kurjave in pri zvišanju prispevka pri voznjah na delo.

glasbeni kabaret
malo čez
Musikkabarett

PREMIERA

23. 9. Šentjanž v Rožu, k & k center, 20.00

PREDSTAVE

24. 9. Železna Kapla, Ljudska šola, 20.00

29. 9. Šentprimož, Kulturni dom, 20.00

30. 9. Šmihel nad Pliberkom, Farna dvorana, 20.00

1. 10. Borovlje, Pri Cingelcu na Trati, 20.00

2. 10. Pliberk, Kulturni dom, 20.00

3. 10. Celovec, Mladinski dom, 20.00

4. 10. Radiše, Kulturni dom, 20.00

www.malocezz.at

Kriza privatnih manjšinskih radijev AGORA in Korotan na Koroškem ter MORA na Gradiščanskem se nadaljuje in zaostruje. Kot je znano, je julija minulega leta Urad zveznega kanclerstva obvestil omenjene radije, da bo njihovo delovanje podpiral samo do konca leta 2000, potem pa naj se znajdejo, kakor vedo, znajo in morejo. Ta odločitev, zapakirana v poseben odlok, je omenjene radije pahnila v krizo, iz katere se (še) niso izklopali oz. ki jih grozi dokončno pokopati. Radio MORA, trijezični manjšinski radio na Gradiščanskem, je med tem že prekinil z oddajanjem (več o položaju radia bomo poročali prihodnjič). Pri radiu Korotan je bila v ponedeljek, 18. septembra krizna seja delničarjev in izgledi niso rožnati.

Pri radiu AGORA so pred nedavnim imeli občni zbor. Omenjena kriza je bila jasna predmet razprave. Predsednik AGORA dr. Kristijan Schellander je v pogovoru za SV dejal, da ima radio sicer do konca leta 2000 zagotovljena obratovalna sredstva, da pa bo zaradi napovedi zveznega kanclerstva treba sodelavcem odpovedati službo. Ker pa to naj ne bi bil konec oddajanja

AGORA noče kloniti, vrata za pogovore so odprta.

Angelika Hödl

radia AGORA, bojo skušali za leto 2001 zagotoviti potrebna sredstva za obratovanje na prostovoljni bazi. To pomeni, da radio AGORA tudi v prihodnje hoče delovati kot samostojen subjekt, da pa se ne zapira plodnemu sodelovanju z ORF-om.

Tozadevno je Angelika Hödl, poslovodkinja AGORA, dejala, da bi bilo vsekakor idealno, če bi manjšina tudi v prihodnje

lahko izbirala med dvema radijskima ponudnikoma, to sta na eni strani privatna radia AGORA in Korotan, združena v družbi AKO, na drugi pa javnopravna radijska ponudba ORF. Tako bi manjšinski jezik imel tem širšo platformo javnosti.

Zadnje tedne in mesece so se v javnosti pojavljali številni scenariji o prihodnosti obeh radijev, pa tudi o sodelovanju z ORF-om. Večina od njih brez komentarja sodi v sanjsko deželo.

Ostanimo pri kooperaciji. Morda je v javnosti premalo zasidrano dejstvo, da sta radia AGORA in Korotan že operacijska partnerja v skupni družbi AKO, ki je nosilec frekvence. Vsak od njiju svoj program in oddajni čas, to je dnevno 12 ur, oblikuje avtonomno, navzven pa nastopata soglasno.

Pri kooperaciji z ORF-om pa je le treba upoštevati nekaj bistvenih dejstev. Hödlava ugotavlja, da načeloma nobene kooperacije ni mogoče izvesti od danes na jutri, ampak da takšen korak potrebuje svojo mero časa, priprav in pogovorov.

Posebej je naglasila, da je AGORA odprta za sodelovanje, da pa je treba spored izdelati soglasno, tako da ga bojo lahko podprli vsi.

V tej zvezi je pomembno prav pismo, ki ga je generalni intendant ORF Gerhard Weis pred nedavnim naslovil na predsednika AGORA Kristijana Schellandra.

Nadalje je treba vedeti, da ORF trenutna nima nobenih zakonskih možnosti ne za uvedbo celodnevne manjšinskega sporeda in ne za kooperacijo z AKO, to je s skupno družbo AGORA in Korotana. To osnovo, ta zakonski nalog mu mora dati avstrijski parlament. In o takšnem zakonu, ki ga je trenutna vlada sicer že najavila, parlament še ni razpravljala. Kdaj bo o njem sklepala, oziroma ali sploh bo, pa še ni znano.

Dejstvo pa je, da je v doslejšnjih pogovorih ORF pokazal pripravljenost za sodelovanje in da so vrata za pogovore odprta.

Seveda pa bo bistveno, ali se bosta AGORA in Korotan znala zmeniti za skupni programski predlog, ki bi ga potem predložila ORF-u. Angelika Hödl pravi, da se takšen predlog trenutno pripravlja, da pa so pogajanja zaradi razhajajočih si pričakovanj in predstav precej

težavna. Korotan bi v primeru, da bo ORF uvedel celodnevni slovenski spored, prenehal z delovanjem. To ima celo zapisano v svojih statutih.

AGORA pa hoče oddajati naprej, ker bi tako na eni strani zagotovil medijsko pestrost v etru, po drugi strani pa sta minuli dve leti pokazali, da igra pomembno vlogo pri gradnji mostu sožitja v deželi, kar je za to deželo izrednega pomena. 25 prostih skupin in nad 60 prostovoljnih sodelavcev iz vrst obeh narodov v deželi z rednimi oddajami prispevajo k temu, da je radio AGORA res odprta in svobodna medij in glasilo svobodnega izražanja ter mnenja. AGORA pokriva tiste niše, ki jih komercialni in javnopravni mediji ne pokrivajo.

Seveda pa bo pod trenutnimi pogoji mogel AGORA svoje poslanstvo uresničevati le, če si bo mogel zagotoviti najosnovnejša sredstva za delovanje. Obenem so prostovoljni sodelavci, predvsem dvojezični, vselej dobrodošli. Zato se bo AGORA v naslednjih dneh obrnil na ljudi, da ga podprejo in tako pomagajo zagotoviti obstoj svežega vetra v koroškem etru.

Franc Wakounig

POLEMIKA

Kdaj je kdo ekstremist

Ekstremist, v bližnji preteklosti na Koroškem zelo pogosto v povezavi s potrebami slovenske manjšine uporabljena beseda, kjer slovenska manjšina na Koroškem, ker je na gospodarskem področju nepomembna narodna skupnost, kultura pa ne šteje, brez zadostne zaščite in pomoči nima možnosti preživetja.

So potrebe slovenske manjšine, sformulirane v zahteve nekaj ekstremnega še danes zaradi tega, ker je menda itak že vse vzorno urejeno in drugim za vzgled? Na to misel me je nedavno spravila izjava deželnega glavarja, ko je v televizijskem prispevku omenil tudi, da ekstremisti niso njegovi pogovorni partnerji. To je izjavil po srečanju, na katerem je manjkala ena od osrednjih slovenskih organizacij, ZSO. Neubogljuje je treba karati?

V roke sem vzel Vrbinčev Slovar tujk in poiskal, kaj je za beleženo pod geslom ekstremist: »skrajnejš, kdor gre v skrajnosti, privrženec skrajnih nazorov ali ukrepov, fig. prenapetež (vzdevek, ki ga včasih dajejo reakcionarji revolucionarjem)«

Zame je povsem jasno: ekstremist je nekdo, ki drugim želi slabo. Ni pa ekstremist tisti, ki se vztrajno poteguje za potrebe neke skupine, potrebe, katere zanjo pomenijo preživetje. Tak človek se le brani pred narodnopolitičnimi nasprotniki, skrajnejši.

Člani slovenske narodne skupnosti na Koroškem, ki se

vztrajno zavzemamo le za preživetje svoje skupine, koroških Slovencev, nikakor ne smemo biti imenovani ekstremisti. Da s svojim zadržanjem pridemo tudi s kom v konflikt, ker npr. ta ne spoštuje naših potreb in jih iz katerikoli vzrokov že tudi ne uvidi, je razumljivo in se dogaja po vsem svetu. Stavljaja se vprašanje, kdo je sedaj zares ekstremist. Ali tisti, ki glasno prosi, ali oni, ki mu otežkoča v domovini življenje?

Morda razmišljam napačno in so bili pod ekstremisti kot nezaželeni pogovorni partnerji mišljeni ljudje blizu KHD. Morda člani KAB (Zveza koroških brambovcev), katerih predsednik je leta 1989 zanimal potrebo, da bi se na Koroškem domovinska pesem (dolga leta že deželna himna) pela v nemškem in slovenskem jeziku ter mu takratni in današnji deželni glavar ni ugovarjal, je pa dal vedeti, da se bo napravil uradni prevod domovinske pesmi, kar se do danes ni zgodilo. Morda je mišljen današnji predsednik KAB, ki meni, da slovenski jezik pri praznovanju 10. oktobra ni potreben, ali oni, ki zahtevajo po jezikovnih kriterijih ločene šole in nas silijo v geto, ker smo jim očitno v »vedno že nemški Koroški« napoti.

Če je šla njegova misel v to smer, bi se z njo strinjal. Saj gre pri teh stvareh po mojem občutju za to, da nekdo nekemu v skupni domovini hoče nekaj prepovedati ali mu želi celo slabo, mu doma krati obče človekove pravice in se poživ-

ga na vso zaščitno zakonodajo za manjšine v Evropski skupnosti in morda celo nadalje vztrajno ubira pot in postopke obravnavanja manjšin po vzorcu 19. stoletja in začetka 20. stoletja, kjer je bilo ponekod začrtano tudi uničenje manjšine.

Vseeno obstajajo zame zaradi izjave o ekstremistih neke negotovosti. Spominjam se namreč pisanja v časopisu, da je današnji deželni glavar 1. 7. 1984 pri neki proslavi v Šentjakobu med drugim dejal (Schul-Info št. 4, 12/1987), da se ne smemo zadovoljiti s tem, da ostane dežela svobodna in nedeljena in, da bo ta dežela (Koroška) svobodna le, če bo nemška dežela.

Kam človeka takšnih izjav naj uvrstim? Kaj je? »Ekstremist«, borec za potrebe slovenske manjšine na Koroškem, ali »ekstremist«, borec proti potrebam, ki jih slovenska manjšina potrebuje za preživetje?

Morda pa je tretje. Izvrsten politik, ki času primerno agira, pravilno računa s pozabljenostjo ljudi, se prilagaja in mu uspe izkoristiti vse, kar pripomore ugledu (popravi ugleda) njegove osebe in politične stranke.

Vendar, preden odgovorni politik izusti besedo ekstremist, bi moral razmisliti o izpovedi te besede in o možnosti, da njen pomen zajame tudi njega samega!

Dokler imamo od gospoda deželnega glavarja Haiderja le vrsto prijaznih izjav, mu nič ne verjamem. Čakal bom na pomembne premike na deželni,

Marjan Pipp:

Zadeva je za Korotan zelo resna

V ponedeljek, 18. septembra, so se delničarji radia Korotan sešli na krizni seji. Dan navrh je poslovodja Marjan Pipp bil zelo redkobeseden in ni hotel dosti kaj povedati o poteku seje in o kakšnih sklepih. Potrdil pa je, da je zadeva za Korotan zelo resna in da morajo najkasneje do konca septembra kocke pasti. Pri tem pri Korotanu še vedno upajo, da bo parlament sprejel zakon o celodnevni radijski ponudbi v okviru ORF. Pipp: »Prizadevanja gredo v smer uzakonitve slovenskih celodnevne oddaj, kot je to že napovedal kancler Schussel, pri čemer naj bi bila zavarovana kontinuiteta slovenskega programa, to je oddajanje Korotana«.

Ker pa se doslej na obzorju ne kaže niti najmanjša rdečica zarje zakona, ki naj bi ORF obvezal, da mora uvesti v svoj spored celodnevne slovenske radijske oddaje, pri Korotanu pa grozi finančni limit, se Pipp boji, da bojo tako imenovano death line – smrtno črto – kaj

kmalu dosegli. To pomeni, da bi radio Korotan svoje oddajanje ukinil še pred sprejemom pričakovanega zakona.

Skupni spored, ki bi ga izdelala AGORA in Korotan ter ga nato predložila ORF-u je Pipp dejal, bi pri Korotanu »pozdravili«. A zadeva se zatika, kriv pa je po Pippu AGORA: Če bi AGORA v ocenjevanju trenutnih okoliščin, predvsem po finančni plati, bil bolj trezen, bi takšen skupni predlog že bil izdelan«.

Poslovodkinja AGORA Angelika Hödl je ta očitek zavrnila in ugotovila: »AGORA je doslej gospodaril tako skrbno, da smo brez dolgov in da bomo s trenutnimi sredstvi predvidoma shajali do konca leta 2000 in uresničevali svoje programske smernice. Prav tako zavračamo vse trditve, da smo preprečili skupni program. Mi smo za to, da ga izdelamo. Za finančne težave radia Korotan pa seveda nismo pristojni«.

w. f.

okrajni in krajevni (občinski) ravni. Ko se bo prenehalo izgovarjanje: »je v pristojnosti Dunaja«, in tam zopet »je v pristojnosti dežele Koroške« in bo izvedena vrsta koroškim Slovcem naklonjenih ukrepov, bom verjel njegovim besedam. Sedaj verjamem le v zelo spretno zavlčevanje izvedbe naročila Ustavnega sodišča glede dvojezičnosti za 4. razred dvojezične ljudske šole, pri čemer so mu

asistirali njegovi slovenski pogovorni partnerji. Zelo spreten politik.

Naši udeleženci pogovorov brez konkretnih rezultatov očitno si vsega dogajanja ne znajo ali nočejo prav tolmačiti, saj tako naivni ne morejo biti. Morda gredo enkrat z mano v eno sosednih gostiln preučevati koroško ozračje, saj človek se nikoli ne izuči.

Franc Kukovica, 20. 8. 2000

Bil sem mnenja, da bo na našem območju nemškonalni interes preteklosti – siljenje proti jugu k Jadranskemu morju v času, ko se evropske države zblizujejo in združujejo – popustil in med politiki ne bo našel več zagovornikov in izvajalcev. Zasedovanje nemškonalnega osvajačnega zadržanja je bilo na avstrijskih tleh zastopano po nekaterih združenjih in političnih strankah posebno močno po 1. svetovni vojni in kar se je takrat npr. glede prihodnosti slovenske narodne manjšine v nekaterih glavnih porojevalo, se je izvajalo v letih med 2. svetovno vojno.

Kot skoraj v vseh drugih evropskih državah, so bili tudi mnogi avstrijski državniški mnenja, da manjšin ni treba podpirati, nasprotno, treba jih je asimilirati, za kar se oblasti nudi polno najrazličnejših možnosti. Ena od teh je manjšini onemogočiti učenje, vključno poklicno izobraževanje in študij na višjih šolah v lastnem jeziku. Tako se je mogoče manjšine najprej znebiti, ker sčasoma, tako potihoma, enostavno (skoraj) izgine.

V knjigi *Lage und Perspektiven der Volksgruppen in Österreich*, 1989, beremo o tem času: Na Koroškem se od sredine 19. stoletja naprej, predvsem pa od l. 1918 nemškonalne skupine uspešno trudijo na gotovih območjih še vedno obstoječo diglosijo z natančno delitvijo funkcij med slovenščino kot pogovornim hišnim in osebnim jezikom ter nemščino kot jezikom javnega in pisnega občevanja, ki bi se naj uvedla kot edina dopustna oblika občevanja, še s pomočjo vindišarske teorije tudi ideološko utrditi. Vsak poizkus nastopa proti tej razdelitvi funkcij se zaznamuje kot »provokacija večinskega naroda« in se spremlja s socialnimi sankcijami, ki segajo od zasramovanja preko psihičnega in materialnega zatiranja do fizične agresije proti osebam, lastnini in simbolom ...

Koroška in s tem avstrijska oblast je napram manjšinam posebno po letu 1920 ubrala opisano pot. Imenoval bi jo nečastno, a je bila takrat v Evropi običajna in dopustna. Zelo pa me moti, da na Koroškem nemškonalna združenja takega prepričanja očitno še danes nočejo spremeniti in dobijo celo pomoč nekaterih politikov. Tako npr. razberemo iz govora FPÖ-poslanke Kriemhilde Tratt-nig v koroškem deželnem zboru leta 1987 preveč nacionalistične miselnosti in vemo, da so le to nekateri predstavniki političnih strank vključevali v politični vsakdan v škodo slovenski narodni skupnosti na Koroškem.

Utrakvistična šola

Na Koroškem je bilo obvezno šolstvo, posebno ljudska šola, vseskozi ena najbolj spornih točk. Po letu 1869, ki ga lahko pojmuje kot začetek od države/dežele kontrolirane nastajajoče utrakvistične šole, se na teh šolah postopoma zmanjšuje

delež pouka v slovenskem jeziku. Posebno vidno in z namenom nasilnega ponemčevanja je to opazno po letu 1920. Takrat so v šolah začeli izvajati naročilo (deželnega glavarja) dr. A. Lemischa, izrečeno 25. novembra 1920 v koroškem deželnem zboru (že 11. 11. 1900 je na občnem zboru Nemške ljudske stranke izpovedal svoje prepričanje in svoje cilje tako: Južni Nemci imamo visoko nalogo: skrbeti moramo, da ostane pot velike Nemčije k morju in proti Aziji odprta.), ki je povsem podobno naročilu A. Hitlerja leta 1941: »Naredite mi

Slovenščina tudi ni bila več dovoljena kot uradovadni jezik, pravtako pa so odstranili večino dvojezičnih napisov ...

Janko Tolmajer se v knjigi *Po sledovih*, 1991 spominja na šolanje v utrakvistični šoli: Ko smo prišli v šolo, smo se že prvi dan morali naučiti nemški očenaš. Pred poukom smo molili, seveda samo nemško, verouk pa je bil v slovenščini. Slovensko nas je učitelj naučil le toliko, kolikor je bilo nujno. Imeli smo tako imenovani »Močnikov abecedar«: ena stran nemška, druga slovenska. Težava je bila v tem, da je bila

ročena. Posebno vlogo je igralo protislovensko usmerjeno društvo »Schulverein Südmark«. V šolah je učiteljstvo delilo slovenske otroke v dve skupini, verjetno po naročilu šolske oblasti, kar je razvidno iz poročila šolskega nadzornika za okraj Velikovec ob obisku na šoli v Žitari vasi 2. 8. 1937. Tam je zapisano:

Komentar k zadržanju oblasti ni potreben, vsakdo naj sam razmisli o uradni ponemčevalni strategiji in vsakoletnem štetju, za koliko je ene skupine manj in za koliko duš je druga narasla, da se tako lahko dokumentira napredovanje ponemčevanja potom šole.

Javna dvojezična ljudska šola danes

Uvedba javne dvojezične ljudske šole na Koroškem leta 1945, z obveznim učenjem nemškega in slovenskega jezika, je bil ukrep, ki naj bi popravil koroškim Slovencem preko desetletij storjene krivice. Služil naj bi zblizanju obeh narodov na Koroškem in utrdil prijateljsko sožitje, kar bi do danes tudi uspelo. A na Koroškem ni bila izkoreninjena ne nacistična in ne nemškonalna miselnost. Razna narodnostno-politično protislovensko naravnana združenja in razmeroma številni vplivni politiki so v veliki meri preprečili prijateljsko sožitje. Za njih je bila/je še vedno merodajna politična usmerjenost 19. in polovice 20. stoletja manjšinam onemogočiti preživetje. Zato jim je bila napoti tudi zgledna šolska ureditev.

Od leta 1955 dalje, od podpisa avstrijske državne pogodbe, se vrstijo napadi na šolo vedno pogostejše in so vedno času primerno pripravljeni. Ob podpori političnih strank se izsiljuje spreminjanje šolske zakonodaje v smeri poslabšanja šolske in splošne situacije za manjšino.

Glavni vzrok za to neprestano rovarjenje je neizpolnjevanje glavnega cilja svojčasne utrakvistične šole pred 1938 nasilnega ponemčevanja, ki ga je sodobna dvojezična ljudska šola ne le ustavila, ampak se opazja, da v zadovoljivi meri doprinaša k spreminjanju zornega kota gledanja na manjšino in njene potrebe. Uspehi so vidni, kar pa očitno ni zaželeno. Mnenje, potrebe in predlogi slovenske manjšine se pri spreminjanju šolske zakonodaje tam, kjer gre za načrtno poslabšanje, ne upoštevajo.

Tako ravnanje ne škodi le nam Slovincem, pač pa vsa leta tudi deželi Koroški, kjer zaradi načrtnega hujskanja in vedno novih zahtev po poslabšanju šolske zakonodaje in ukrepov ni mogoče vzpostaviti pravega mirnega in prijateljskega sožitja med narodoma v deželi.

Naj gredo nekateri ukrepi na šolskem področju v smer vzpostavljanja situacije, podobne, kot je bila svojčas v ponemčevalni utrakvistični šoli?

Se hoče zopet vzpostaviti vsaj možnost ponovnega ponemčevanja preko šole?

Naj služi temu cilju tudi namena imenovanja takih ravnateljev dvojezičnih ljudskih šol, ki ne obvladajo slovenskega jezika in nimajo kvalifikacije za pouk v nemškem in slovenskem jeziku, za kar je na Koroškem odgovoren šolski referent in deželni glavar J. Haider?

Gredo tudi najnovejše zahteve pristašev KHD med učiteljstvom (med podpisniki je tudi deželni šolski nadzornik Albin Palasser) po »enakopravnosti« vseh učiteljev in učiteljic na javnih dvojezičnih šolah v to smer?

Skuša KHD s pomočjo Haiderja in njegove FPÖ zopet spraviti nemir v šole, med učiteljstvo in starše s ciljem, po šolah zopet omogočiti ponemčevanje in spraviti slovenski jezik na raven pomožnega jezika, kot svojčas v utrakvističnih šolah?

V brošuri *Staatsvertrag oder Heimatdienst*, 1984, je Avstrijsko odporniško gibanje takratno zahtevo ločitve otrok v šolah po jezikovnih kriterijih pravilno ocenilo in ugotovilo: Namera KHD in koroške FPÖ logično nadaljuje do sedaj storjeno krivico.

Deželni glavar, ki verjetno vseh teh dogajanj ne pozna, bi se moral informirati pri neodvisnih verodostojnih zgodovinarjih in se pri svojih odločitvah zadržati kot državnik, ki upošteva potrebe manjšine in tako deluje v prid obema narodoma na Koroškem.

Predstavljajo njegove najnovejše odločitve izrabljanje oblasti, saj škodijo in nam stavlja jo pod vprašaj nadaljnjo eksistenco? Ali so to le neke politične taktične poteze?

Dobro bi bilo, da se glede možnosti preživetja slovenskega naroda na Koroškem zaveda pomena in posledic svojih odločitev.

Kako naj ravnatelj javne dvojezične ljudske šole brez znanja slovenskega jezika in kvalifikacije za pouk v nemškem in slovenskem jeziku zadosti potrebam dvojezične šole in svojim po zakonodaji urejenim službenim dolžnostim?

Ne zdi se mi v redu, če se na Koroškem več ne razmišlja o popraviljanju Slovincem na šolskem področju storjenih krivic, ampak nekateri razmišljajo še vedno le o novih možnostih »borbe« proti svojim sodeželanom. Z lažnimi parolami kot so »slovenizacija Koroške«, »zaposlavljanje nemško govorečih otrok«, »neenakopravni položaj nemškokoroških učiteljev na dvojezičnih ljudskih šolah« etc. manipulirajo večinsko prebivalstvo Koroške. Pri svojem Slovincem škodljivem delovanju so žal mnogokrat deležni podpore deželne politike.

Je kot svojčas Lemisch sedaj Haider pozabil na pred nekaj meseci dane obljube o reševanju manjšinskih vprašanj v konsenzu z manjšino? Ali pa obljub sploh ni bilo in so iz časopisov gagali le raca in nekateri naši, z mislimi o deželnozborskem mandatu zasvojeni politiki.

Franc Kukovica
18. 9. 2000

Napadi na obvezno dvojezično šolstvo na Koroškem v vedno kraših časovnih presledkih

Nazaj k »novi obliki« ponemčevalne utrakvistične šole ?

to deželo nemško«. Lemisch, vodilna osebnost v plebiscitni dobi, je vse svoje predplebiscitne obljube čez noč pozabil.

Nemškonalne stranke v Avstriji so zahtevale priključitev k Nemčiji in proti koncu prve avstrijske republike so avstrijski državljani, včlanjeni v nacistično stranko v ilegali, NSDAP, z denarno podporo iz Berlina, ko jim je leta 1934 spodletel prevzem oblasti (puč, umor avstrijskega kanclerja Dollfuša), naprej pripravljali priključitev k Hitlerjevi Nemčiji.

Utrakvistična šola je bila pravno vežbališče za širjenje nacistične ideje. Večina učiteljstva je že bila včlanjena v podtalno nacistično organizacijo NSDAP in igrala važno vlogo pri zatiranju slovenskega jezika. V tem času velika večina podeželskih otrok ob vstopu v šolo ni razumela nemškega jezika. Po vaseh se je z malo izjem govorilo le slovensko.

V knjigi *Spurensuche*, 1990 piše A. Pittler o tem zgodovinskem obdobju sledeče: Zavednim Slovincem je bilo strogo prepovedano opravljati učiteljski poklic. Izobraževanje učiteljev je bilo temeljito spremenjeno. Do konca prve svetovne vojne so lahko postali učitelji na jezikovno mešanem ozemlju samo absolventi tečajev s slovenskim jezikom; ti tečajji so bili že leta 1920 odpravljeni. Poslej je obstajal samo še predmetni pouk slovenščine, tako so imeli učitelji precej okrnjeno znanje slovenščine, zlasti ker so pouk slovenščine sčasoma skrčili na stopnjo prostega predmeta.

Franc Kukovica

slovenščina napisana v latinici, nemščina pa v gotski pisavi. Ko smo prišli v drugi razred, smo se učili le še nemških črk. V drugem razredu nismo brali nič več slovenskega, čisto nič.

Janez Wutte Luc ugotavlja: Za šolo pa se spominjam, da so prihajali funkcionarji »Schulverein Südmark« in prevzeli pokroviteljstvo nad slovenskimi šolami ter tako razširjali svoj nemškonalni šovinizem in zastrupljali ozračje. Pri nas smo se še isti dan začeli pretepati, mi smo bili čuši, oni pa švabi.

Anton Schlapper je začel hoditi v šolo leta 1930 in pove: Pogosto se spomnim na prvo leto v šoli, ko nas je približno trideset otrok sedelo v prvem razredu, nobeden pa ni niti toliko razumel nemško, da bi znal pozdraviti. (...) Po drugem razredu ni bilo več slovenskega pouka, niti se ni govorilo slovensko, sploh nič.

Raznarodovalna dejavnost v utrakvističnih šolah je bila učiteljstvu dovoljena oziroma na-

IZLET SPD »JEPa – BAŠKO JEZERO«

Po Prešernovih poteh

Pod vodilom gornjega naslova je potekal letošnji izlet Slovenskega prosvetnega društva »Jepa-Baško jezero« preteklo nedeljo 17. t. m. Ob že dokaj jesenskem ozračju se je odpravilo pičlih štirideset društvnikov in prijateljev – staro in mlado – na pot po Gorenjskem. Vsled obmejnih formalnosti je avtobus imel sicer uro zamude, zato pa nas je gorenjska stran odškodovala z gorskim sončnim nasmehom. Pot nas je seveda vodila naravnost proti vasi Vrba, rojstnemu kraju našega velikega pesnika F. Prešerna. Tam je najprej sledila pobožnost besednega bogoslužja v znameniti cerkvi sv. Marka, ki jo je opravljal mag. Marjan Galob iz naše sredine. Ta lični, starodavni božji hram hrani v svoji notranjosti še nekaj fragmentov starih, sedaj na novo odkritih fresk, ter kamene temelje prvotnega svetišča. Pregrinjalo oltarja nosi učinkovit napis – stih Prešernovih Sonetov nesreče: »pred ognjem dom, pred točo mi pšenico bi bližnji sosed varoval svet Marka.« Nato je bil ogled skromne kmečke hiše, na katere pročelju opominja enako skromna marmornata plošča, da je tod leta 1800 zagledal luč sveta dr. France Prešeren. Notranjost so skušali potomci in ljubitelji velikega jezikovnega mojstra ohraniti v kar najbolj nekdanjem stanju. Veža, kuhinja (črna), so razmerno obširna dnevna soba ter dokaj utesnjena spalnica s posteljo in zibelko še v marsi-

čem podajajo dokaj pristno sliko začetka devetnajstega stoletja. V nekaterih stvareh pa ni mogoče prezreti sledov poznejših obnavljanj. Desna polovica hiše, preurejena v muzejski prostor, kjer so razstavljena pesnikova dela in drugo, je oblikovan in urejen sodobno. Iz ust domačina smo nato izvedeli še kup podrobnosti iz zgodovine Vrbe, o nekdanji vaški arhitekturi, o šegah in navadah tega kraja za časa avstro-ogrskega cesarstva. Predvsem zanimivo je bilo pričanje o življenju jezičnega dohtarja, njegovih dveh prijateljev Matije Čopa ter Andreja Smoleta, ki sta mu bila zelo naklonjena mentorja in mecena. Le malo časa je Prešeren preživel na tej domačiji, ker ga je »uka žeja« iz tega sveta »speljala gol'fiva kača« v svet, kjer ni našel prave sreče, a dokaj bridkega razočaranja, tam tudi slovo »upu in strahu dal«! Zatopljeni v svoje misli smo zapuščali Prešernov rojstni kraj, ki ga on naziva: »O Vrba! srečna, draga vas domača« ...

Mimo Blejskega in Bohinjskega jezera, ki tudi najdeta svoje mesto v pesnikovih poezijah, je bilo v gostišču Zlatorog poskrbljeno še za telesni blagor in po kratkem razvedrilo na Kravjem balu smo z avtobusom odrinili k slapu Savice. Dvajsetminutna hoja po nešte- tih stopnicah je precej utrudljiva in ko si na vrhu, se popotniku odpre naravnost bajeslovni skalnati svet, iz čigar vrha z

mogočno silo pada vodovje v globino ter v oglašujočem šumenju duši izgovorjeno besedo. Nič čudnega torej, da se je tudi Francetu Prešernu ob tem čudovitem kraju porodila misel na edinstveno pesnitev »Krst pri Savici«. Ob tako živo opisanih verzih se moraš človek globoko zamisliti in duhu se ob tem naravnost vsiljuje podoba premaganega junaka Črtomira, ki je zaman branil vero svojih očetov, ter mile deve Bogomile, ki je medtem že obljubila večno zvestobo krščanskemu bogu. Kako čudovito je znal Prešeren z besedo slikati naravno čudo slapa Savice, v katerega kotanjo je znal pričarati sončne žarke, ki so se zgrinjale v prekrasno mavrico nad Bogomilo in Črtomirom, ko se je dal iz lju-bezni pokristjaniti.

Na poti domov je bil še kratek postanek na Bledu za majho okrepčilo in kajpada za »slavne« kremne rezine. Srečno smo prispeli domov in deževne kaplje so nas opominjale na prihodnjo jesen.

Ob pisanju teh vrstic me je gnalo k slikam iz mladostnih let. Gledam mlade obraze pred Prešernovo hišo in cerkvico sv. Marka. Dijaki 7. b razreda iz Ljubljane smo takrat z razrednikom obiskali Vrbo. Bil je to menda moj peti obisk. Nič kaj se ni spremenilo od takrat – le obrazi, danes nekaj starejši, nekaterih celo ni več ... Zdrznem se ob misli, da je od takrat minilo že pol stoletja. F. Č.

IZ ŽIVLJENJA SPD GORJANCI

Izlet dobrih in veselih ljudi v lepe kraje

Po nekaj letih so priredili kotmirški Gorjanci spet svoj društvni izlet, bil je 13. od leta 1978 dalje. Cilj je bila Gradiščanska. Po južni avtocesti je Sienčnikov avtobus pripeljal v soboto, 9. septembra 2000, veselo družbo kmalu do Železnega, glavnega mesta Gradiščanske. Ogled baročnega grada ogrske plemiške rodovine Esterhazy je bil za vse pravi kulturni užitek. Opozoril pa je tudi na to, da je bila ta dežela skozi tisoč let pod ogrsko krono. Šele leta 1921 je po razpadu avstro-ogrske monarhije novembra 1918 po plebiscitu pripadla republikli Avstriji. Narodna, verska in kulturna raznolikost je tudi del te zgodovinske dediščine. Poleg Nemcev živijo na Gradiščanskem Hrvati, Ogrji in Romi; tragedija Romov v Zgornji Borti na južnem Gradiščanskem februarja 1995 je v brikem spominu. Poleg katoličanov so tam še protestanti, se pravi luterani (imajo škofinjo Knolovo) in kalvinci; odločilno je, kake vere je bil vsakokratni zemljiški gospod.

Skozi lepe, svetovno znane vinske kraje smo prispeli v Zejezerje (Seewinkel), eno najbolj

suhih pokrajin v Avstriji, do Podersdorfa ob Nežiderskem jezeru (Neusiedlersee); to jezero, največje stepsko v Evropi, je eden od zadnjih preostankov nekdanjega mogočnega Panonskega morja. Ladja nas je ob čudovitem vremenu in ob toplem vetru, ki je pihal iz širne ogrske puste, popeljala do naravnega rezervata na jugu jezera. V Golsu smo bili gosti vinogradniške družine Wendelin. Gostijo ob domači malici in krasnem vinu je organiziral naš vodnik Hanzl Waschnig, pd. Glažar v Čahorčah.

V prijetni družbi med vinskimi sodi je predsednica Danica Hanuna počastila dva zaslužna člana. Hanzl Waschnig je pred kratkim obhajal 60-letnico, Minki Krušič pa 65-letnico. Družbo in slavo je olepšala domača pesem.

Gorjanci so skupno z zborom in trobentači iz tirolskega Kitzbühla sooblikovali nedeljsko mašo v mogočni baročni Marijini romarski cerkvi v Frauenkirchenu; sezidati jo je dal knez Pal Esterhazy okoli leta 1700. Nemci ji pravijo tudi Maria auf der Heide (Marija na pusti), Hrvati in Slovaki pa Ma-

rija za jezerom. Lepo vreme je seveda še bolj spodbudilo dobro voljo med zadovoljnimi izletniki, odlična panonska kuhinja pa je s krasnimi vini poskrbela za telesni blagor. Morda je bilo vreme letos za tiste kraje celo prelepo. Posledice hude suše se vidijo in čutijo povsod. Tudi jezero je upadlo, tako da je še bolj plitvo; odrasel človek bi ga lahko kar prebredel. Okoli leta 1870 se je popolnoma izsušilo.

Domov grede smo se peljali čez Semmering in skozi dolino rek Murice pa Mure. V Hirtu v Brežah smo se ustavili v pivnici zraven pivovarne in si privezali duše. V zgodnjih večernih urah smo se polni zadovoljstva vrnili. Predsednica Danica Hanuna se je zahvalila Hanziju Waschnigu za odlično organizacijo, šoferju Hanziju Wutteju, Tepeju, po domačem, za mirno in važno vožnjo, udeležencem in udeleženkam pa za krasno voljo. Povabila je tudi vse na letošnje veselico Gorjancev, ki bo v soboto, 30. septembra 2000, zvečer pri Pušniku v Šentkandolfu. Za ples bojo zagrali Podjunski muzikanti.

15. VESTNIKOV IZLET

OD 6. DO 8. OKTOBRA 2000

POREČ – hotel »PLAVI« v Zeleni laguni

Kot običajno se bomo tudi letos potrudili, da vas v petek pobere-remo na vam najbližjih postajah.

S Sienčnikovimi avtobusi se bomo peljali do Vipave, si tam ogledali vinsko klet, poskusili različna vina in se okrepčali s pršutom in sirom. Nastanili se bomo v hotelu »Plavi« v Poreču na osnovi polnega penziona. Hotel se nahaja ob morju v središču turističnega naselja Zelena laguna in ima zunanji bazen z morsko vodo.

Za zabavo in ples bo igral Trio Korenika iz Šmihela.

V soboto nas ob lepem vremenu čaka izlet z ladjo po Limskem zalivu, v primeru slabega vremena pa izlet z avtobusi.

V nedeljo si bomo po zajtrku z domačimi vodiči ogledali staro mestno jedro Poreča, baziliko Evfrasiana iz 6. stoletja in nadaljevali pot skozi notranjost polotoka do Motovuna.

Na kmečkem turizmu pri Mahniču v Dragonji nas bo čakalo bogato kosilo in dobro domače vino.

Cena je zelo ugodna: **1.670,- šil.** na osebo v dvoposteljnih sobah, doplačilo za enoposteljno sobo **320,- šil.** V ceni je zajeto vse, kar je navedeno v programu!

Prijavite se čimprej, saj nam s hitro prijavo mnogo pomagate pri organizaciji izleta. Potrudili se bomo, da nam bo tudi letos lepo in prijetno. Telefon: 0 463/51 43 00-40, Milka Kokot ali 0463/51 43 00-14, Urška Brumnik

Pojdite z nami, ne bo vam žal!

RAZSTAVA O ČLOVEČNOSTI

Če rešiš življenje enega človeka, rešiš ves svet

V Ljubljani se je v Muzeju novejših zgodovine pred svojo naslednjo postavitvijo za nekaj tednov ustavila švicarska razstava, ki je v osmih letih obiskala že več kot sto mest po vsem svetu. Razstava z naslovom »Vizumi za življenje« ni na videz nič posebnega – fotografije in dokumenti – a v sebi nosi enega najpomembnejših sporočil: v vsaki situaciji je treba ostati človek.

Če z besedo človek povezujemo sočutje in se, ko bi lahko kaj naredili, ne obrnemo proč. Razstava predstavlja skupino diplomatov, ki so med drugo svetovno vojno prekršili zakone, po katerih bi morali delovati in so ravnali po svojih lastnih etičnih zakonih. S tem, da so na skrivaj izdajali vizume Judom, ki so jih Nemci pobijali zgolj zaradi njihove verske in nacionalne pripadnosti, so tvegali svoja življenja, skupaj pa so pred gotovo smrtjo rešili okoli 250.000 življenj.

Vsako mesto, kjer se odločijo za postavitev razstave, doda svojo zgodbo in tako se razsta-

va nenehno bogati z novimi imeni, za katere ponavadi ljudje prvič slišijo. Večina diplomatov je namreč po vojni izgubila delo in premoženje ter živela in umrla v revščini, saj jim njihove države – razen judovskih skupnosti – niso priznale njihovega prispevka v boju proti antisemitizmu. Rehabilitirali so jih šele v zadnjih letih, vendar jih od skupno osemindeset živih le še pet.

Slovenija je razstavi dodala tri imena. Prvi je Uroš Žun, slovenski obmejni komisar in pravnik, ki je leta 1940, ko je služboval v Mariboru, s prepustnicami rešil življenje šestnajstim avstrijskim Judinjam in jim omogočil odhod v Palestino. Po vojni je živel v Ljubljani in šele leta 1986 so ga sprejeli med »Pravičnike med narodi«, organizacijo izraelskega spominskega centra holokavstva. Med slovenske »Schindlerje« spada še medicinska sestra Zora Piculin, ki je rešila judovskega otroka brez staršev in Ljubljancan Ivan Breskvar, ki je pomagal Judom na Hrvaškem.

Iz preteklosti se človeški rod žal ni veliko naučil in vedno znova si izmišlja »nove in nove Jude«, ki ogrožajo njegovo čistost. Ne si zatisniti oči, temveč delovati, je imperativ, ki še kako velja tudi za današnji čas.

Irena Destovnik

DRUŠTVA

Zdravniki so se združili

Prvič v zgodovini koroških Slovencev se lahko tudi zdravniki, živinozdravniki in farmaceuti lahko pohvalijo s svojim lastnim združenjem. V petek, 15. septembra, so pri Miklavžu v Bilčovsu ustanovili svoje lastno društvo, pobudnik pa je bil dr. Franc Wutti, zdravnik splošne prak-

se v Borovljah. Na ustanovnem obnem zboru so izvolili svoje stanovsko zastopstvo: predsednik je dr. Franc Wutti, podpredsednik dr. Albert Šima, tajnica je dr. Marija Štukelj-Novak, blagajnik pa dr. Johann Gasser. Novemu društvu želimo uspešno delovanje!

GLASBA

Malo čezz

V soboto, 23. septembra 2000, bo v k & k centru v Šentjanžu ob 20. uri premiera glasbenega kabareta »malo čezz«.

Uglasbena besedila sodobnih slovenskih avtorjev v režiji znane slovenske plesne koreografke Mojce Horvat iz Ljubljane bodo segla čez običajne kulturne ponudbe koroških Slovencev. To naj bi bil glasbeni kabaret, ki zagotavlja mnogo hudomušne ironije.

Gabriel Lipuš, komponist in avtor glasbe pravi: »Veselite in spoštovanje imam do glasbe in besedila. To je to, kar smo ustvarili za glasbeni kabaret »malo čezz«. Gre za prvi slovenski kabaret v tej obliki, saj po stilu in izboru besedil takega kabareta ne poznam. Poleg besedila in glasbe me privlači tudi določena porcija samoironije.

Z ansamblom, se pravi s pevci in igralci, je delo dobro, ker se zelo trudijo in stremijo za kvaliteto. Sploh pa je delo z glasbeniki, ki nastopajo v živo pri vseh predstavah, dobro, saj obvladajo svoje rokodelstvo. Užitek je delo z ljudmi, ki so

podkovani in konstruktivni«. Janko Malle, poslovodja SPZ pa meni: »Slovenska prosvetna zveza je producent projekta in se je odločila za to vrsto kulturne ponudbe prav zaradi tega, ker kabareta med (koroškimi) Slovenci ni. Premalo se smeje in se norčujemo iz vsakdanjih situacij, pa naj so politične, kulturne in druge. Manjka nam distance do lastnega dela.

Zbrali smo smešna besedila koroških in slovenskih sodob-

nih avtorjev, poiskali s pomočjo G. Lipuša dobre pevce, v celoten projekt vključili profesionalne instrumentaliste in izvedensko gledališko stroko iz Slovenije. Ta vrsta sodelovanja različnih kulturnih dejavnikov se je že vedno obnesla. Kdor je lani videl muzikel »Konferenca živali« to lahko samo potrdi.

SPZ opozarja, da je treba karte za premiero rezervirati, ker je samo omjeno število prostorov na razpolago.

Pred pohodom še skupinska slika

RAVNE NA KOROŠKEM / SREČANJE ČLANOV ZZB

O vračanju premoženja tujcem

Nedavno so se člani raven-
ske borčevske organizacije ZZB, ki šteje preko tristo članic in članov, med njimi dobro polovico pridruženih, odločenih negovati tradicije NOB, srečali v kmečkem gostišču Spodnji Lečnik. Pred začetkom zabavnega dela družjenja so namenili pozornost problematiki vračanja po vojni odvzetega premoženja, v postopkih denacionalizacije (njen namen je privatizacija premoženja, podržavljenega v (po)vojnem času in poprava krivic). Osnovno vprašanje je bilo: kako je mogoče, da se

srečuje; navedla je primere, ko zakon o denacionalizaciji omogoča dedičem, da preko zapuščinskega postopka in v skladu z načelom vzajemnosti med Slovenijo in Avstrijo, na podlagi sklepa o dedovanju pridobijo navedeno premoženje v »naravi«. Pavliničeva je sklenila, da zakon o denacionalizaciji omogoča »odškodovanje« potomcev tistih, ki so jih poveljne oblasti ocenile za pomočnike in simpatizerje okupatorjev.

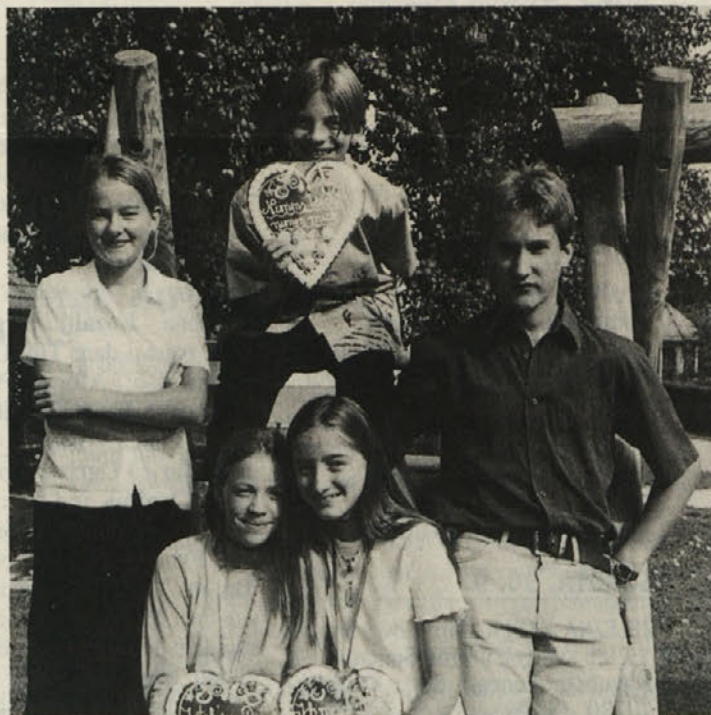
Zbrane je nagovoril tudi Maks Večko in jih spomnil na bližajoče se volitve v državni

RADIŠE

Veselo in družabno žegnanje

Prijetno poletje se počasi izteka in to je za radiške prosvetaše tudi povod, da povabijo srenjo na že tradicionalno radiško žegnanje pred kulturnim domom. Zaradi bolj nizkih dopoldanskih temperatur so srečanje premestili kar v prostore kulturnega doma, kjer je bilo ves dan zelo živahno in veselo. Ljudje so prihajali in odhajali, sedali za mize, pokramljali, pojedli, popili, nekateri pa so se ob vižah »Radiških muzikantov« veselo zavrteli po plesišču.

Otroci so se igrali na travniku in plezali po igralnih napravah; tudi mladina je bila dobre volje in pridno pomagala pri delu in streženju gostom. Žegnanje je z obiskom počastil tudi novoizvoljeni župan občine Žrelec Franz

Lectova srca ne smejo manjkati na nobenem vaškem prazniku

Felsberger, predsednik SPD »Radiše« Nuži Wieser je pozdravil goste in aktivno sodeloval s kitaro pri domačem ansamblu. Med častnimi gosti je bil tudi tajnik

KKZ Nužej Tolmajer, župnik Joze Marketz, ki je celebriral sv. mašo, nekateri občinski odborniki in seveda marljivi prosvetaši in mnogi drugi. M. Š.

LITERARNA DELAVNICA
»MILKE HARTMAN«

Stari pisalni stroji v septembru 2000

V Libučah, rojstni vasi Milke Hartmanove, pesnice libuškega puella, je minulo soboto potekala prva literarna delavnica. Sedem pisateljev se je opogumilo in prišlo na prvo tovrstno seanso v tem tisočletju na Koroškem. Pogoji za sodelovanje so na prvi pogled bili dokaj skromni: koraj-

ža, ljubezen do pisanja in star pisalni stroj. Morda pa prav zato, ker v času in deželi računalništva, globalizacije in big brotherjev ni več mesta za čudovite potomce prvega Mattersbergerjevega pisalnega stroja in jih v trgovinah ni več mogoče kupiti, število udeležencev ni preseglo magičnega števila sedem.

Pod mentorstvom, neke vrste duhovno-idejnim vodstvom Vinka Ošlaka in ob jezikovni skrbnosti slavistke Silvije Boročnikove so se, vsak zase in v svojem kotu, lotili generalne teme »September 2000«. Ambient, okolica in svojstvo gale-

rije Falke so ustrezno pozitivno in kreativno vplivali na udeležence, svoje so doprinesli gostoljubna galeristka Renate, kralj Matjaž v bližnji Peci in milo jesensko sonce, in preden se je dan obrnil, so bili manuskripti zgotovljeni in tudi primerno zvezani, za kar je poskrbela knjigarna Mohorjevo.

Vinko Ošlak, ki je hudo potarnal nad neudeležbo DSDPA, je bil kljub temu zelo zadovoljen s potekom dneva in s sodelujočimi, ki so pokazali, da je slovenska beseda na Koroškem slej ko prej in morda bolj kot si mislimo, izrazno sredstvo. wafra

Irma Pavlinič-Kres, članica OO ZZB Ravne v pogovoru z veteranom

vrača v/po vojni odvzeto premoženje, avstrijskim državljanom v »naravi«? Razlago je podala pravna strokovnjakinja, domačinka Irma Pavlinič-Krebs, ki se s tem poklicno

zbor, kjer Mežiška dolina nima svojega predstavnika. Svetoval je volilno izbiro med strankami, ki so večje (volilni prag) in spoštujejo NOB v času nacifašizma. S. Š.

PRIREDITVE

ČETRTEK, 21. 9.

CELOVEC, IKUC – IKUC
20.00 Hellwig Valentin: Delavsko gibanje in narodno vprašanje na Koroškem do leta 1993/34

PETEK, 22. 9.

ROŽEK, galerija Šikoronja
17.00 Približevanje. Ogled avtorskih fotografij M. M. Pichlerja
CELOVEC, Dom glasbe – KKZ, Kärntner Sängerbund
19.30 Koncert »Srečanje v pesmi/Begegnung im Lied«. Sodel.: Möllbrückner Lokalsemble, Carinthia Chor Millstatt, MePZ Danica, Dvojezični zbor Celovec

SOBOTAK 23. 9.

RADIŠE, kulturni dom – SPD Radiše
7.00 Izlet »Spoznajmo lepote Dolenjske«. Do nedelje, 24. 9.
ŠENTJANŽ, k & k – MTG, SPZ
20.00 Glasbeni kabaret »Malo čez«. Premiera; Gabriel Lipuš (glasba), Mojca Horvat (koreografija), Blaž Lukan (dramaturgija). Ogled premiere samo s rezervacijo!!!

NEDELJA, 24. 9.

ŠENTJAKOB, farna dvorana – Društvo upokojencev Šentjakob
14.00 Kulturna prireditve z družabnim srečanjem. Nast.: skupina »Struna« iz Zasipa pri Bledu in Francka Mlekuš, štajerska harmonika
ŠMIHEL, Davidov travnik – KPD Šmihel
14.00 Vaški praznik
ŽELEZNA KAPLA, ljudska šola – MTG, SPZ, SPD Zarja
20.00 Glasbeni kabaret »Malo čez«

ČETRTEK, 28. 9.

CELOVEC, IKUC – IKUC
20.00 Winfried Garscha: Delavsko gibanje in narodno vprašanje v Avstriji od leta 1934 in pogovor

PETEK, 29. 9.

ŠENTPRIMOŽ, kulturni dom – SPZ, MTG, SPD Danica
20.00 Glasbeni kabaret »Malo čez«

SOBOTA, 30. 9.

ŽELEZNA KAPLA, farna dvorana
16.00 15 let Kvartet bratov Smrtnik. Slavnostni koncert. Sod.: Kvartet JUTRO, Die Rosentaler, Kvintet in Kvartet bratov Smrtnik. Ob 20. uri ponovitev
RADIŠE, – SPD Radiše
18.00 Plesni tečaj za začetnike in napredujoče. Vodi: Gregej Kristof
ŠENTKANDOLF PRI KOTMARI VASI, pri Pušniku – SPD Gorjanci
20.00 Veselica Gorjancev. Igrajo Podjunski muzikantje
ŠMIHEL, farna dvorana – SPZ, MTG, KPD Šmihel
20.00 Glasbeni kabaret »Malo čez«

NEDELJA, 1. 10.

ŠENTJANŽ, k & k – k & k, artemis generationentheater
10.00 Odprtje razstave »falten 2«
BILČOVŠ, pri Miklavžu – SPD Bilka
11.00 Premiera igre »EKO EKO«. Nastopa mladinska gledališka skupina SPD Bilka. Ponovitev ob 19.30.
BOROVLEJE, pri Cingelcu na Trati – SPZ, MTG, SPD Borovlje
20.00 Glasbeni kabaret »Malo čez«

DEŽELA KOROŠKA, URAD ZA NARODNO SKUPNOST

XI. evropski kongres narodnih skupnosti

od 21. do 23. septembra 2000 na Osojah v samostanu

PROGRAM:

ČE, 21. 9.: 17.00 otvoritev v baročni dvorani, nato predavanje (DR. BENITA FERRERO-WALDNER: Volksgruppen in Europa); glasbeni okvir VOX; ob 19. sprejem
PE, 22. 9.: 9.00 RURIK AHLBERG: Die Schwedische Volkspartei; A. REITERER: Ethnischer Frieden mit Flecken; F. VALANDRO: Baskenland; A. VARGA: Die Magyaren und ihre Partei(en); G. PALLAVER IN K. ZELLER: Deutschsprachige und Ladiner; B. Jesih: Zastopstvo manjšin v parlamentu
SO, 23. 9.: 9.00 G. GLANTSCHNIG: Rechtliche Grenzen und Möglichkeiten einer Vertretung der Volksgruppe im Ktn. Landtag; 10.00 podijska diskusija; zaključek ob 13.00

Zveza slovenskih izseljencev

OBVESTILO IZSELJENCEM, ki so bili na prisilnem delu

V Nemčiji je bil sprejet zakon o odškodnini osebam, ki so bile v času nacističnega nasilja deportirane v Nemčijo in tam poslano na prisilno delo.

Po določilih omenjenega zakona bi verjetno prišli v poštev tudi bivši slovenski izseljenci, v kolikor so bili v času pregnanstva poslani na prisilno delo v različna podjetja izven taborišč.

Bivšim izseljencem, ki morajo tako zaposlitev dokazati z dokumenti ali izjavami prič, zato svetujemo, da se čimprej javijo pri naši organizaciji na naslov: Zveza slovenskih izseljencev, Tarviserstr. 16/I, 9020 Celovec (telefonska številka 0463 / 51 43 00-60) ob ponedeljkih in četrtnih od 9. do 12. ure.

V prijavi je treba navesti poleg osebnih podatkov še: kdaj in kam je bil kdo izseljen, kje in kako dolgo je bil na prisilnem delu; treba je priložiti ustrezne dokumente ali izjave prič.

Zveza slovenskih izseljencev

PRAZNUJEJO! Miha

Kap z Zgornjih Žamanj – rojstni dan; Mirko Ogris iz Drabunaž – rojstni dan; Mari in Hanzi Smrtnik z Obirskega – rojstni dan; župnik Michael Lavra iz Šentandraža – 90. rojstni dan; Anči Hirm iz Štebna – Rozalija Zirgoi iz Globasnice – 78. rojstni dan; Tiči Čertov s Šajde – rojstni dan; Albert Piskernik, Nuži Oraže in Edit Hribernik iz Sel – rojstne dneve; Pepca Wieser iz Celovca – rojstni dan; Marica Ogris iz Lipice – rojstni dan; Fridi Osojnik iz Lepene – rojstni dan; Marija Brumnik z Obirskega – rojstni dan; Franc Wutti iz Ločila – 77. rojstni dan; dr. Teodor Domej iz Golovice – rojstni dan; Mešnik Hanzi iz Gorij – 60. rojstni dan; Mici Furjan z Obirskega – rojstni dan; Matevž Wieser iz Celovca – 70. rojstni dan; Milica Golavčnik iz Stare

Južnokoroško trgovsko podjetje razpisuje dobro dotirano delovno mesto

POSLOVODJE / POSLOVODKINJE

za sledeča področja:
controlling
personal
organizacija
računovodstvo

Poleg navedenih zahtev pričakujemo od Vas trgovske izkušnje iz živilske, gradbenega in agrarnega področja. Svojo prošnjo pošljite najkasneje do 20. 9. 2000 na naslov:

Davčni svetovalec
Mag. Hermann Klokhar
A-9125 Sinča vas – vzhod 3
Tel. 04232/89333-0
Fax 04232 / 89333-4
http://www.klokhar.at
e-mail: klokhar@aon.at

SLOVENSKI VESTNIK

čestita

vasi – rojstni dan; Barbara Hirm z Apač – rojstni dan; Angela Sedelšek iz Dolinčič – rojstni dan in god; Ljudmila Sticker iz Globasnice – rojstni dan; Terezija Pachtev iz Pliška – rojstni dan; Raimund Greiner iz Podroja – rojstni dan; Mihi Bajec iz Podjune – rojstni dan; Irmi Božič in Helena Užnik iz Borovelj – rojstni dan; Mili Schaunig s Potoka pri Bilčovsu – 70. rojstni dan; Jožef Eržen iz Lovank – rojstni dan; Miha Bajec iz Podjune – rojstni dan; Justa Sadnikar iz Nagelč – rojstni dan; Matija Hribernik iz Gluhoga lesa – rojstni dan; Ursula Jaklitsch iz Šmarjete v Rožu – 70. rojstni dan; Pep Oitzl z Bistrice v Rožu – 77. rojstni dan; Milica Hobel iz Nagelč – 50. rojstni dan; Katarina Joschl s Homca – 70. rojstni dan; Mia Moser iz Sveč – rojstni dan in god; Hilda Wuzella iz Kota pri Šentjakobu – dvojni praznik; Mili Dovjak s Šajde – 70. rojstni dan; Milka Hudobnik z Dunaja – rojstni dan; Justa Brumnik z Obirskega – rojstni dan; Martina Berchtold-Ogris z Pugnada – rojstni dan; Olga Messner iz Celovca – rojstni dan; Hanzi Kežar s Horc – rojstni dan; Lipej Kolenik iz Čirkovč – rojstni dan; Marija Blažej z Letine – rojstni dan.

Slovenski vestnik – usmerjenost lista
seštevek mnenj izdajatelja in urednikov s posebnim
poudarkom na narodnopolitičnem interesu.
SV prejema podpore iz sredstev
za pospeševanje narodnih manjšin.

tel. 0463/51 43 00-0 • faks -71

UREDNIKA
Sonja Wakounig (-50)
Tajništvo Urška Brumnik (-14)
Naročniška služba Milka Kokot (-40)
Prireditve Andrea Metschina (-22)

IZDAJATELJ IN ZALOŽNIK
Zveza slovenskih organizacij na Koroškem
TISK
Založniška in tiskarska družba z o. j. DRAVA
tel. 0463/50566

VSI
Tarviser Straže 16, A-9020 Klagenfurt/Celovec

RADIO KOROŠKA

SLOVENSKE ODDAJE – teletekst 299

ČE 21. 9. ■ 18.10 Rož – Podjuna – Zilja

PE 22. 9. ■ 18.10 Utrip kulture

SO 23. 9. ■ 18.10 Od pesmi do pesmi, ...

NE 24. 9. ■ 6.08 Dobro jutro, Koroška / Guten Morgen, Kärnten! / Duhovna misel 18.00 Glasbena

PO 25. 9. ■ 18.10 Kratki stik

TO 26. 9. ■ 18.10 Otroški spored

SR 27. 9. ■ 18.10 Glasbena mavrica 21.04 Večerni spored

DOBER DAN, KOROŠKA

NE 24. 9. ■ 13.30 ORF 2 • XI. Evropski kongres narodnih skupnosti • Finančna kriza pri osrednjih organizacijah: Potrebni so ukrepi • »Malo čez«: Izviren in duhovit kabaret Glasbenega gledališča Gabriel in Slovenske prosvetne zveze s posegom čez rob normalnega in običajnega • Odbojkarji iz Doba z novim moštvom v novo sezono • Tradicionalno žegnanje na gori Svete Heme

PO 25. 9. ■ 2.55 ORF 2, 16.00 TV SLO1 – (Pon.)

RADIO KOROTAN

na frekvencah 105.5, 106.8 in 100.9

PO–PE ■ 6.00 Dobro jutro, sonce 8.00 Viža 8.30 Živa 14.00 Viža 14.30 Korotanov zimzelen 15.00 Kratek stik 16.30 KoroDan (KORO-žurnal 17.15–17.30)

SO ■ 7.00 Domača budilka 8.30 Korotanov mozaik 14.00 Južni veter 16.00 Smrklja

NE ■ 6.30 Sedem pred sedmo 7.00 Domača budilka 8.00 Otroški vrtljak 8.30 Zajtrk s profilom 14.00 Iz zlate dvorane 15.00 Zborovska 15.30 Čestitamo in pozdravljamo 17.30 Šport in kratke vesti

RADIO AGORA 105,5

Tel. 0463/418 666 Faks: 418 666 99
e-mail: agora@magnet.at

PE 22.09. I 10.00 Kalejdoskop 11.00 BBC News 12.00 Poročila 12.07 Divan 13.00 Glasba 18.00 Glasba 18.15 Tečaj slovenščine 18.45 Poročila 19.00 Proud to be loud 20.00 BBC News 20.06 Music for the masses 23.00 The rest of the day 24.00 Tamara: Feministično izobraževanje (pon.) 01.00 Soundtrack tedna: The man without a face

SO 23.09. I 10.00 Glasba 11.00 BBC News 11.30 Campus Radio: Višješolski tečaj za eksport 12.00 Poročila 12.07 Divan 13.00 Svet je vas 18.00 Glasba 18.45 Poročila 19.00 Glasba 20.00 BBC News 20.06 Yugo-Rock 23.00 Glasba

NE 24.09. I 10.00 Evropa v enem tednu 10.30 Glasba 11.00 Literarna kavarna: Glasovi iz morja 12.00 Poročila 12.07 Divan 12.30 Special: Evropa od spodaj 18.00 Glasba 18.45 Poročila 19.00 Club Karate 20.00 BBC News 20.06 Sunday Loops: DJ Nova iz Ljubljane 22.00 For those about to Rock 24.00 Glasba

PO 25.09. I 10.00 Kalejdoskop 11.00 BBC News 11.30 Tečaj slovenščine 12.00 Poročila 12.07 Divan 13.00 Druga glasba: Slovenski interpreti 18.00 Glasba 18.45 Poročila 19.00 Karl Jenšac 20.00 BBC News 20.06 Take the Jazz Train 22.00 Svet je vas (pon.) 23.00 Glasba

TO 26.09. I 10.00 Kalejdoskop 11.00 BBC News 12.00 Poročila 12.07 Divan 13.00 Druga glasba: World music 18.00 Glasba 18.45 Poročila 19.00 S kulturo na krilih: Festival Hexpo 20.00 BBC News 20.06 Noche Latina 21.00 Campus Radio: Višješolski tečaj za eksport (pon.) 21.30 Planet music 22.00 Literarna kavarna: Glasovi iz morja (pon.) 23.00 Glasba

SR 27.09. I 10.00 Kalejdoskop 11.00 BBC News 11.15 Voz latina 12.00 Poročila 12.07 Divan 13.00 Druga glasba: Jazz 18.00 Glasba 18.15 Tečaj slovenščine 18.45 Poročila 19.00 Mediterraneo 20.00 BBC News 20.06 Ruff Radio 22.00 Mad Force 24.00 Special: Evropa od spodej (pon.) 01.00 Glasba

ČE 28.09. I 10.00 Kalejdoskop 11.00 BBC News 11.30 Tečaj slovenščine 12.00 Poročila 12.07 Divan 13.00 Ta mera 18.00 Glasba 18.45 Poročila 19.00 Yesterday & Today 20.00 BBC News 20.06 Freak Show 21.00 Nikoli več ne bo kot je nikdaj bilo (pon.) 22.00 Glasba

ZA ZAČETEK SPOZNAVANJA JULIJSKIH ALP LAHEK POHOD

Iz vasi Krn (1000 m) na vrh Krna (2244 m)

Krnsko pogorje je najjužnejši del Julijskih Alp. Venec gora je visok deloma nad 2.000 metrov ali pa malo pod to višino. Do sem sega vpliv mediteranskega podnebja. Posebno jeseni topli vetrovi z morja podaljšajo dobo toplih dni, saj se vetrovi priplazijo iz smeri Trst-Gorica preko približno 1.000 metrov visoke hribe in doline do sem, se dvignejo do vrhov, malo ohladijo in pihajo preko

kjer se stika gora Kožljak (1591 m) s pobočjem Krna. Od tu je lep razgled nazaj na kočo in vse območje planin pod Krnom.

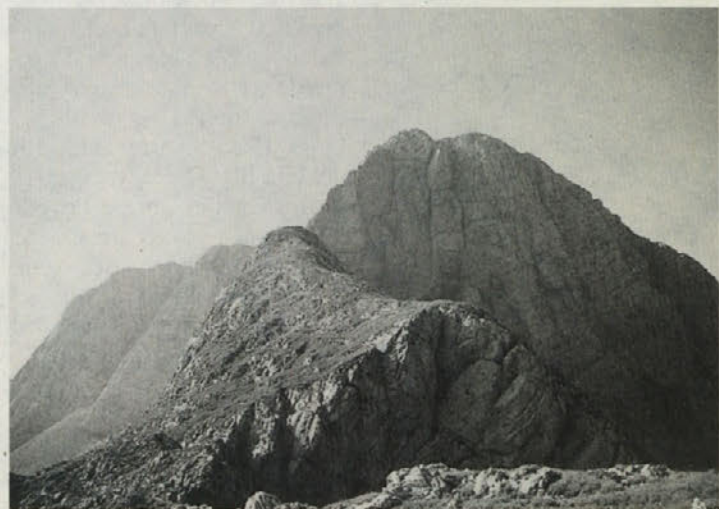
Spomladi hodite mimo nešteto planinskega cvetja, vse skozi vas spremlja petje prepelic; poleti vodi pot do sem mimo goste sočne trave, avgusta in septembra je vmes vse polno lepih modrih, a zelo strupenih rož preobjede (Eisenhut). Kot povsod v Julijskih Alpah se

govedi ter do 100 konj. Danes je tu 10 konj in kakih 150 krav. Po planinah se širi grmičevje. V stanih se je pripravljala sir in skuta, medlo maslo. Trenutno sirijo kot nekdanje še v planini Kuhinja. Planina Leskovca od potresa 1998 dalje propada. Stan, kjer se je sirilo, je razrušen in stare staje za živino se podirajo. Nekatere je razbilo kamenje – skale, ki so se valile ob potresu iz Leskovškega vrha. Trenutno je daleč naokoli vse zaraščeno s koprivami. Nikoli v življenju jih nisem videl toliko.

Stična točka Kožljak-Krn je tudi neke vrste prelaz, pot vodi do vasic na oni strani Krna, v Drežnico.

Na tej višini srečamo mnogokrat prvo čredo ovac. Preko 100 se jih je tu paslo v jutru sredi avgusta. Ob vročih dnevih je dobro, da smo zgodaj na poti in dospemo vsaj v bližino vrha, ko sončni žarki še ne žgejo v obraz. Prav je, imeti v nahrbtniku dva litra vode.

Več kot poldrugourni pot do vrha nadaljujemo skoraj izključno

Vrh Krna (vozadju Batognica) z Drežniške strani

teh. Kadar je ta veter močan, zapiha pri nas na Koroškem razmeroma toplem veter, jug. Še lažje doseže topli veter Krnsko pogorje preko furlanske ravnine, kjer proti severu še po mestu Čedadu raste vinska trta, uspevajo fige, mandeljni, kakiji in rastlinje, ki pri nas na Koroškem zaradi nizkih temperatur pozimi na prostem ne preživi.

Vas Krn je najvišje ležeča vas, dosegljiva iz Tolmina ali Kobarida ob Soči preko Vrsnega (rojstna vas in muzej pesnika Simona Gregorčiča, katerega praded se je priženil v Vrsno iz Pomolove kmetije v Krnu). Iz Vrsnega je speljana ozka asfaltirana cesta, dolga 5 kilometrov, do vasi Krn (27, večinoma gručasto nameščenih kmetij, po dve ali tri skupaj, in neke na sredini na grebenu Brda mala cerkvena, katere stolpna ura se oglašja vsake četrte ure in bije vse polne ure) ter se konča na parkirišču nad vasjo. Tu je tudi vstop v Triglavski narodni park.

Od tu ali od planinske koče »Kuhinja« (1028 m), ki je le 5 minut oddaljena od parkirišča, je začetek za povprečnega turista triurne poti proti vrhu Krna. Koča je odprta vse poletje, spomladi, jeseni in pozimi ob vikendih, dosegljiva po telefonu (00386/609/623192) in nudi poleg ležišč tudi hrano in pijačo. Lidija vam bo prijazno postregla. Poklepetali boste lahko z domačini in prisluhnili primorskemu narečju, ki ga mi le redko slišimo.

Urejena pot na Krn

Steza, po kateri stopamo proti vrhu je shojena, dobro spoznavna in markirana. Pelje preko območja planin pod Krnom in po dobri uri hoje smo na točki,

Napoleonov most Čezsoča

tudi tu najde mnogo planinskih rož, kot so svišč, planika, čevlji, zvončice, pogačice, meter visok volnati osat in ..., jeseni pašniki porjavijo, trava je ali popašena, ali delno posušena od poleti žgočega sonca. Pozimi, kadar je dovolj snega, se po pobočjih Krna radi spuščajo smučarji.

Od živali, ki jih najdemo le v visokogorju, žive okoli Krna svizci, gamsi in kozorogi. Letos sem imel srečo opazovati dva skozi daljnogled iz daljave 100 metrov. Čudovito lepe živali. Ni čuda, da nastopa kozorog v pravljičah kot zlatorog. Posebnost preteklih pet let so planinski orli, katerih eden se pogosto kratko zadržuje tudi nad krnskiimi planinami, viden iz vasi Krn.

Planine izgubljajo prvotni pomen

S stične točke Kožljak-Krn se vidijo tudi staje vseh petih planin: Zaslap, Slapnik, Kuhinja, Kašina in Leskovca. Po izjavah starejših vaščanov se je včasih paslo tu do 700 krav in mlade

PLANINSTVO

Še enkrat o Velikem Kleku

Tokrat upam zadnjič o prvem pristopu gostov oz. turistov na Veliki Klek pred 200 leti. Vzrok, da sem se spet oglašil, je zadnja novica v KTZ, da po najnovejšem spoznanju kronistov nista bila prva turista na Velikem Kleku, kot so prvotno domnevali, župnika Horrasch in Hautzendorfer, marveč Martin Reicher, kmečki sin iz Melske doline. Le-ta naj bi bil na vrhu že pred prvim pristopom štirih gorskih vodnikov tesarjev 28. julija leta 1800. Poročanje o prvem pristopu na Veliki Klek je v koroških medijih poskrbelo za veliko zmedo, kdo je bil res prvi turist na tem visokem izpostavljenem vrhu. Po vsem, kar sem mogel zvedeti iz časopisov in drugih virov, je preverjeno samo to, da je prvi turist, ki je priplezal na Veliki Klek, mogel biti samo Valentin Stanič in to 29. julija 1800, vse ostalo poročanje o Horraschu, Hautzendorferju in Reichelnu pa lahko pozabimo, ker gre očitno samo za neresne domneve.

Zelo resno pa so se o tem dogajanju prvega pristopa na Veliki Klek in z življenjem Valentina Staniča ukvarjali v Sloveniji že pred desetletji. Gradivo so takrat zbrali prof. Jože Lovren-

čič, profesorica Mija Tominc (leta 1954 je napisala diplomsko delo o »Valentinu Staniču, slovenskem duhovniku, prosvetljencu, pesniku in alpinistu«), dr. Arnošt Brilej in Evgen Lovšin. Slednji je vse to gradivo kronološko uredil v obliki knjige z naslovom »Valentin Stanič, prvi alpinist v Vzhodnih Alpah«, izdala pa jo je Planinska založba Slovenije. V njej med drugim tudi piše, da je nemški zgodovinar in alpinist Ludwig Purtscheller največ pripomogel k spoznanju, da je bil prvi med gosti na Velikem Kleku Valentin Stanič. Z Glocknerjem in drugimi plezalnimi dejanji (Watzmann, Goll, itd.) si je pri nepristranski planinski javnosti pridobil naziv začetnika alpinizma v Vzhodnih Alpah. Arnošt Brilej v zvezi s tem ugotavlja, da je bil Valentin Stanič največji alpinist svoje dobe v Evropi. Ne Nemci, ne Angleži, ki so dali najpogumnejše odkritelce Alp v drugi polovici 19. stoletja, nimajo na začetku 19. veka osebnosti, ki bi se mogla vsaj približno postaviti temu gorniku in gorniškemu prijatelju ob bok. Zakaj so ga pri nas na Koroškem prikrajševali za prvo mesto med znamenitimi pristopniki na Veliki Klek, pa je Koroška posebnost. Zadovoljen sem, da sem vsaj del planinske javnosti mogel seznaniti tudi z zamolčanimi dogajanjem prvega pristopa na Veliki Klek po tistem znanem načelu, da ima vsaka medalja dve strani. L. U.

NOGOMET NA KOROŠKEM

Ruda doseгла prvo točko

Prav proti Bilčovsu je ekipa iz Rude v preteklem sedmem krogu osvojila svojo prvo točko v letošnjem prvenstvu. Tekma je bila zaznamovana od neštetihi neizkoriščenih priložnosti, tako da se je rezultat ob koncu mogel glasiti le 0 : 0! Prihodnji konec tedna bo Bilčovs nastopil na tujem proti Vetrinju, ki je v tem krogu predvsem zaradi močnega vratarja Marketza premagal Pokrče kar s 3 : 0.

1. razred D

Ekipa na vrhu lestvice so vse zabeležile zmago, zato je ostala situacija nespremenjena. Šentpavel je potrdil vodstvo s sicer tesno zmago 2 : 1 proti zadnjemu na lestvici Šmarjeti, Eitweg (4 : 2 proti Tinjam) in Metlova (4 : 0 proti Šentlenartu) pa sta z visoki-

mi zmagami napovedala napad na prvouvrščenega. Globašani so prišli pod vovbrška kolesa kar z 1 : 5, za edini zadetek domačinov je posrbel legionar Andrič. Tudi Rikarjani so utrpeli boleč poraz z 1 : 4 proti Grebinju. Železna Kapla pa je z dvema streloma iz distance iztržila remi proti Šmihelu (2 : 2).

2. razred E

Dobri vasi je z važno zmago 2 : 0 proti prvouvrščenemu Labotu uspelo držati stik z vrhom, za gola sta poskrbela Golautschig in Petek. Dobrolčani so sedaj z eno odigrano tekmo manj le 5 točk za vodečim Labotom. V naslednjem krogu naj bi ekipa pridobila naslednjih 3 točk v Preiteneggu, Žvabek (v tem krogu prosto) pa bo doma nastopil proti Galiciji. T. G.

NOGOMET V SLOVENIJI

Rezultati 8. igralnega dne v ligi Si.mobil: Tabor Sežana – Maribor Pivovarna Laško 1 : 3, Rudar (Velenje) – Primorje 3 : 1, Hit Gorica – Domžale 4 : 2, Korotan – CMC Publikum 2 : 0, Mura – Koper 1 : 0, Olimpija – Dravograd 5 : 0. Stanje: Olimpija 21 točk, Maribor 16, Rudar 14, Korotan 13, Dravograd, Tabor in Hit Gorica po 11, Mura 9, Primorje in Publikum po 8, Koper 6, Domžale 4.

Pari 9. igralnega dne: Dravograd – Hit Gorica, Primorje – Olimpija, Koper – Rudar, Publikum – Tabor, Domžale – Korotan, Maribor – Mura (vse tekme včeraj); **pari 10. igralnega dne, sobota:** Olimpija – Koper (18.00); nedelja: Hit Gorica – Korotan, Tabor – Domžale, Mura – Publikum, Dravograd – Primorje (vse ob 16.30), Rudar – Maribor (18.00).

D. T.

(Dalje prihodnjič)

2. SUPER-TRIM-SEDMERBOJ JUŽNOKOROŠKIH VASI 2000/2001

Zmaga lanskoletnega zmagovalca Železna Kapla

Z leve: Bilčovs (2. mesto), Železna Kapla (1.), Loče/Podgorje (3.)

2. Super-trim-sedmerboj južnokoroških vasi 2000/2001, ki ga prireja SŠZ, se je pričel z zmago lanskoletnega skupnega zmagovalca Železno Kaplo. Štiričlanska ekipa iz doline Bele je v postavi Verena Micheuz, Franz Lach, Alexander Kurasch in Laura Pajed osvojila prvo mesto. Varovanci vodje Kapelčanov Miha Travnika so s tem podčrtali, da hočejo vnovič osvojiti lep prehodni po-

kal Slovenske športne zveze.

Ekipa iz Železne Kaple je tokrat zmagała v štafetnem triatlonu s startom v kopališču v Bačah in ciljem na kmečkem trgu v Bačah. 150 metrov dolgo plavalno progo, 9,6 kilometrov dolgo kolesarsko progo okrog Baškega jezera ter 2000 metrov dolg tek je zmagovalna ekipa opravila v rekordnem času 26:20,96 minut. Verena Micheuz je plavalno progo zaključila na

drugem mestu, temelj za uspeh Kapelčanov pa je položil kolesar Franz Lach, ki je sredi zahtevne kolesarske proge prehitel Bilčovščana Filipa Čertova in prevzel vodstvo. Alexander Kurasch (1500 metrov) in Laura Pajed (500 metrov) sta v teku suvereno ubranila prvo mesto.

Na 2. mesto se je uvrstila prva ekipa iz Bilčovsa v postavi Lenka Weiss, Filip Čertov, Luka Weiss in Vanessa Gasser

v odličnem času 27:13,49 minut, 3. mesto pa je osvojila druga ekipa Železne Kaple ekipa v postavi Tanja Zeppitz, Hans Nadrag, Matija Smrtnik in Martina Husar (27:44,79). 4. mesto (v dnevni razvrstitvi 3., ker šteje samo najboljša ekipa iz ene vasi) je s časom 28:43,72 minut zasedla ekipa Loče/Podgorje, ki so jo sestavljali Claudia Wimmer, Franz Urschitz, Oswin Rupp in Carina Seifert.

Najhitrejša plavalka Lenka Weiss in Magdalena Kulnik

Na prvem tekmovanju je sodelovalo kar 12 ekip: Pliberk, Sele in Zahomc so nastopili s po eno ekipo, Železna Kapla, Loče in Šentprimoz z dvema ter Bilčovs celo s tremi ekipami. Za vzorno organizacijo in brezhiben potek prireditve, ki se je končala s slovesno razglasitvijo rezultatov in družabnim srečanjem vseh udeležencev sta bila odgovorna Joško Wrolich (SPD Jepa Baško jezero), Pepi Müller (ASKO Podgorje) ter tajnik SŠZ Ivan Lukan.

Drugi tekmovalni dan v okviru 2. Super-trim-sedmerboja koroških vasi 2000/2001 je na sporedu v soboto, 30. septembra 2000, s startom ob 13. uri v Bilčovsu. Ženske se bodo pomerile v vožnji na cesti (5 kilometrov), moški v mountainbikingu (3 kilometre), fantje in dekleta (do 11 let) pa v spret-nostni vožnji s kolesi. Prireditelj drugega tekmovalnega dneva je SPD Bilka v Bilčovsu na čelu s predsednikom Rupijem Gasserjem in vodjo bilčovskih ekip Gustijem Zablatnikom.

I. L.

Lestvica po 1. tekmovanju:

1. Železna Kapla 15 točk, 2. Bilčovs 12, 3. Loče 10, 4. Sele 8, 5. Šentprimoz 6, 6. Zahomc 4, 7. Pliberk 2

REGIONALNA LIGA

SAK ne zna zmagati doma – 2 : 2 (1 : 1)

SAK je po štirih tekmah na domačih tleh še vedno brez zmage. Moštvo Gratkorn iz Štajerske, ki ima enako število točk kot SAK, je prišlo dobro pripravljeno v Celovec in z ofenzivno in hitro igro zasluženlo šlo v vodstvo z 1 : 0. Robert Miklau, ki je po nekaj tednih okrevanja spet oblekel majico, je samo nekaj minut navrh izkoristil napako obrambe in po lepi podaji poslal žogo v mrežo. Po odmoru so maloštevilni navijači – število žal poje-ma od tekme do tekme – pričakovali bolj odločno in ofenzivno nastopanje. Toda prišlo je obratno. Gostje so s hitrimi napadi in akcijami preko krilnih igralcev spravili SAK-ovo obrambo v hudo zadrego. Po napaki v ma-lem kazenskem prostoru so Štajerci ponovno povedli. Trener Polanz je menjal kar tri igralce (M. Šmid, I. Ogris in I. Woschitz), vendar brez znatnega učinka. Mlademu napadalcu Novakoviču nič ni uspelo, sploh pa so igralci agirali brez idej in

pritiska. Končno je le uspelo najboljšemu igralcu SAK Robertu Miklauu izenačiti in rešiti vsaj točko. Gostje pa so imeli še en strel v prečko! Nekateri zvesti navijači so zelo razočarani in pričakujejo od vodstva SAK

ukrepe, da se položaj na lestvici izboljša.

Proti prvemu na lestvici Paschingu bo SAK spet nastopil v najmočnejši postavi. To dejstvo je razveseljivo in novo upanje za naslednje tekme. M. Š.

Napadalec Milivoj Novakovič (v beli majici) je s strelom z glavo zgrešil gol

Foto: Štukelj

OLIMPIJSKE IGRE/SYDNEY 2000

Slovenci še brez kolajne

Po štirih dneh olimpijskih iger v Sydneyju 74-članska reprezentanca Slovenije še ni osvojila kolajne. Najboljšo uvrstitev ima zaenkrat kanuist Simon Hočevar, ki je bil sedmi, strelec Rajmond Debevec je bil z zračno puško deveti, omeniti pa velja še 16. mesto plavalke Nataše Kejžar na 100 m prsno.

Največ pričakujejo v slovenskem taboru od veslačev. Tako Čop in Špik (dvojni dvojec), Sračnjek in Pirih (dvojec brez krmarja, kot Klemenčič, Janša, Kolander in Prelog (čet-verec brez krmarja) so se uvrstili v polfinale.

Izmed ekipnih športov ima Slovenija predstavnike le v

moškem rokometu, kjer je v prvem krogu igrala s Francijo 24 : 24, v drugi tekmi pa je tesno s 30 : 32 izgubila proti Švedom, evropskim in svetovnim prvakom, katerim manjka le še olimpijsko zlato. Na obeh tekmah so Slovenci vodili že s 7 oz 8 zadetki, a so na koncu popustili. Slovenija igra v tej skupini še z Avstralijo, Španijo in Tunizijo, ter bi se morala zanesljivo uvrstiti v četrtfinale.

D. T.

NOGOMET V SLOVENIJI

Ljubljanska Olimpija boljša od Espanyola

Nogometaši Olimpije so minuli četrtek v prvi tekmi 1. kroga pokala Uefa z 2 : 1 premagali španski Espanyol, kar jim pred povratno tekmo 28. septembra v Barceloni še daje možnosti za napredovanje. Ljubljančani so pred 6500 gledalci povedli z zadetkom Jukiča že v 15. minuti tekme, a je romunski reprezentant Konstantin Galca izenačil v 44. minuti, potem ko je francoski sodnik Moulin pokazal na sumljivo enajstmetrovko. Le minuto kasneje je Ermin Rakovič po samostojnem

preigravanju ukanil še vratarja Moro in postavil končni rezultat, ki je pomenil odmevno zmago »zmajčkov«.

Drugi slovenski predstavnik Hit Gorica je doma izgubil proti Romi z 1 : 4. Za Romo so pred 3000 gledalci zadeli Delvecchio trikrat in Samuel, častni zadetek za Goričane je dosegel Žlogar. Povratna tekma na olimpijskem stadionu v Rimu bo za napredovanje Italijanov zgolj formalnost. Rimljani so že v Novi Gorici nastopili brez nekaj standradnih igralcev. Roma je v tem trenutku ena največjih ekip na svetu, Goričani pa so imeli še dve izjemni priložnosti, da bi ublažili poraz. D. T.

ŠAHOVSKI OREH ŠT. 128

Silvo Kovač

Gjuran – Šoln / Ljubljana 2000

Beli skakač na polju d6 se je vrnil v črno pozicijo in nadzoruje pomembna polja v sredini šahovnice, tako da se je črni odločil za protiigro na b-liniji. Toda v črni poziciji je nekaj šibkih točk, zato se je beli, ki je na potezi, odločil za nekajpotezno kombinacijo, po

kateri je ostal v materialni prednosti in zmagal.

Rešitev št. 127

Beli ne umika napadenega skakača, temveč krene v napad na črnega kralja s potezo 1.Lb5+!! c6. Poteza z lovцем s tempom odpira pot beli dami do kritičnih polj e6 in f7. Na 1...ab5 2.Db5:+. Po odigrani potezi črnega je sledilo 2.Dc4!! Še druga poteza, ki odloči partijo. Sledilo je še: 2...Kd7 3.Df7 cb5 4.Dg7: Le4: 5.Se4: fe4 6.f5! gf5 7.Dh8: Se6 8.d5 Sc7 9.Dh7: in črni se je vdal! Lepa miniaturna zmaga zmagovalca conskega turnirja v Pulju.

